

ÚHEL POHLEDU

Zoufalé čekání na konec

Malé a střední podniky v době koronaviru trpí, ukazují čísla. Platí to pro Česko i zahraničí

DOMINIK STROUKAL
hlavní ekonom
banky Creditas

Jsou malé firmy vítězem, nebo poraženým pandemií? Dle některých dopadla koronavirová krize nejvíce právě na malé a střední podniky, na druhou stranu jsou slyšet hlasy, že na podporách dostaly více, než kolik by bývaly vydělaly. Ostatně, sám premiér říká, že mu to podnikatelé píšou. Naštěstí nemusí vzniknout zbytečné pnutí ve společnosti, protože už máme první čísla. Co říkají?

Nejprve připomeňme, že české malé a střední firmy zaměstnávají většinu lidí v soukromém sektoru a tvoří většinu přidané hodnoty, přičemž velmi podobná čísla jsou v celé Evropské unii. Není to o moc a velké podniky ty menší dohání a brzy můžou předejít, ale zatím vedou ty menší. K předejání by mohla výrazně přispět i současná krize.

Podnikatelská nálada klesá

V České republice se zajímavými čísly z veřejných zdrojů přišla společnost Bisnode. Ta ukazuje, že během celého roku 2020 vznikalo méně firem než o rok dříve, přičemž od března se rozdíl ještě více prohloubil a na začátku roku už je situace horší skoro o čtvrtinu, než tomu bylo před koronavirem. Není žádných pochyb o tom, že vzniká méně firem. Některé nové příležitosti se objevují, ale obecně podnikatelská nálada klesá. Ostatně, v řadě oborů je podnikání prakticky nemožné.

Bisnode ukazuje i další čísla, která reflektují současnou krizi více než některé oficiální statistiky. Oproti situaci před koronavirem je o čtvrtinu více stávajících firem v existenčním ohrožení a spolu s nimi o polovinu více zaměstnanců. Před začátkem druhé vlny bylo v ohrožení téměř 22 tisíc firem a více než 61 tisíc zaměstnanců.

Podle Asociace malých a středních podniků už před druhou vlnou musela třetina zastupovaných firem snížit svým zaměstnancům odměny, osmina propouštěla a osmina snižovala mzdy. Už to samo o sobě jsou nejhorší čísla za dlouhou dobu, a to je ještě před druhou, mnohem silnější vlnou, která nás následně postihla.

Malé a střední firmy dostávají od státu podporu, nejviditelnější jsou programy Antivirus a Covid. Vedle toho byly a nadále jsou také poskyto-

Zima bez lanovek a vleků. Minulá sobota pod svahech v největším lyžařském středisku Orlických hor v Deštném.

FOTO ČTK

vány záruky. Českomoravská záruční a rozvojová banka ale poskytla v roce 2020 podporu jen dvojnásobnou oproti roku 2019, kdy jsme byli blízko vrcholu hospodářského cyklu s nejnižší nezaměstnaností v dějinách i v Evropě. Celková čísla tak vypadají úctyhodně, ale ve srovnání s nedávnou minulostí to nebylo o moc víc.

Navíc podpora je formou záruk, ke kterým s nejvyšší pravděpodobností z velké části nebude muset stát sáhnout. Záruky firmám pomáhají dosáhnout na úvěr, případně zlepšit jeho podmínky, ale nejsou to utrácené peníze, které by plynuly ze státní kapsy do kapes firem.

Nelze tak v žádném případě tvrdit, že by se stát nesnažil malým a středním podnikům pomoci. Z některých programů jsou navíc velké firmy vyloučené. Přestože se ale bavíme o desítkách miliard, v přepočtu na zhruba 300 tisíc podniků s méně než 250 zaměstnanci to není číslo, které by dokázalo podniky zachránit.

Malé a střední firmy tak přežívají zejména kvůli mixu vlastních rezerv, dotování podnikání ze svého a úvěrům od bank. Některým se navíc podařilo úspěšně přeorientovat svůj byznys do odvětví, která nebyla tak zasažena.

Koronavirus byl intelektuálním stimulem pro řadu akademiků, kteří v karanténě začali zkoumat data a sepi-

Oproti dřívějšímu je o čtvrtinu více firem v existenčním ohrožení a spolu s nimi o polovinu více zaměstnanců

”

sovat články se zajímavými čísly. Už v roce 2020 vyšlo několik takových článků, které se věnovaly právě malým a středním firmám.

Mezinárodní měnový fond ukazuje, že koronavirus bez pomoci zvýšil v Česku míru bankrotů firem o více než pět procentních bodů, zejména v pohostinství, ubytování a kultuře. Vedle toho ukazuje, že vládní pomoc má jen mírné dodatečné negativní dopady ve výši přibližně půl procenta hrubého domácího produktu. Jinými slovy – pomáhat se vládě vyplatí.

Zajímavým zjištěním Mezinárodního měnového fondu byl jen velmi drobný dopad krize na firmy ve finančním sektoru. Koronavirus sice zvýšil podíl nesplácených úvěrů, ale pro banky šlo téměř o nezatelný dopad. Jiná čísla ukazují, že finanční

sektor je nejen u nás plný likvidity, jinými slovy je připraven půjčovat. U některých odvětví je ale problematické dosáhnout i na úvěr od bank, které by rády půjčily, protože výhled zejména pohostinství či ubytovacích služeb je velmi nejistý.

Ve Spojených státech je velkým tématem dopad koronaviru na malé podniky nerovnost. Ženy a menšiny jsou více zastoupené ve vedení menších firem a koronavirus odhalil nerovnost jak u pohlaví, tak v etnicitě. Tedy, i když je to zřejmé, krize dopadla méně na firmy vlastněné bílými muži. Více krizi pocítily také podniky migrantů.

Hlavně se toho dožít

Do toho všeho výzkumy ukazují, že velké firmy drží ty malé více než kdy jindy na hranici druhotné platební neschopnosti. Oproti době před koronavirem narostla průměrná doba splácní faktur a objemy faktur nesplácených.

Malé a střední podniky na tom nejsou v době koronaviru dobře ani u nás, ani v zahraničí. Čísla mluví jasně, i když nelze vyloučit, že někomu situace může vyhovovat nebo jí dokonce zneužívá. Rozhodně to ale není pravidlo, ale přesně naopak. Pravidlem je, že malé a střední firmy zoufale čekají, až pandemie skončí. A jestli se toho konce dožijí.

DISKUSE

Opomíjené výročí trochu upozaděné Listiny

JAN CHVOJKA
předseda poslaneckého
klubu ČSSD

Stalo se tomu tak před pěti lety a jak se zdá, stejná situace se opakuje i letos. Ačkoliv se ve veřejném prostoru připomínají mnohá výročí, úplně opomíjená jsou výročí schválení Listiny základních práv a svobod. Přitom se jedná o nejdůležitější součást ústavního pořádku a celého právního řádu, která rozhoduje o kvalitě života každého z nás.

Letos 9. ledna to bylo třicet let od schválení Listiny. Příští pondělí (8. února) to bude třicet let od okamžiku, kdy nabyla účinnosti. Tím okamžikem se lidská práva v Československu dostala na stejnou úroveň, jako tomu bylo ve vyspělých západních zemích. Dnes mnozí lidé ve veřejném prostoru

o lidských právech pochybují a shazují je, že jich je příliš mnoho. Těm stojí za to připomenout dvě věci. Můžou tak činit právě díky vysokému standardu ochrany lidských práv, který zajišťuje zejména Listina, ale také její ochrana soudy a Ústavním soudem. A také stojí za to si vzpomenout, že vysoký standard práv a svobod jednotlivce byl jedním z klíčových požadavků sametové revoluce. Vzato kolem a kolem, ochrana práv a svobod jednotlivce byla úhelným kamenem změn, které v listopadu 1989 začaly.

Vysoký standard lidských práv a svobod

Listina znamenala pro svobodu jednotlivce především kvalitativní změnu. Lidská práva pojala jako přirozená, náležející každému a vyplývající ze samotné podstaty člověka jako tvora toužícího po svobodném a důstojném životě, který si může formovat sám. Listina tedy jednotlivce postavila do pozi-

Listina základních práv a svobod postavila jednotlivce do pozice subjektu, a nikoliv objektu moci, jak tomu bylo do té doby

”

ce subjektu, a nikoliv objektu moci, jak tomu bylo do té doby. Důležité také je, a na to se dnes často zapomíná, že Listina pojímá všechna práva jako propojená. Její tvůrci si byli dobře vědomi, že není dlouhodobě možná demokracie a politická svoboda ve společnosti sociálních extrémů. Stejně tak

si uvědomovali také význam ochrany životního prostředí pro zachování kvalitního života každého z nás.

Tvůrcům Listiny patří dík a obdiv také za jejich schopnost vytvořit dokument vyvážený a řešící všechny otázky a kolize práv a zájmů také s vizí ohledně budoucnosti. Dokladem toho je, že Listina byla doposud pouze jednou a v zásadě není vedena polemika o jejím obsahu, zda je dostatečný nebo nikoliv.

Obdiv si zaslouží také rychlost, se kterou byla Listina připravena, projednána a schválena. Stalo se tak během necelého roku. A je nutno zdůraznit, že se tak dělo v poměrně společensky složitých podmínkách změn společenských, politických, hospodářských, sociálních a státoprávních. A to vše s požadavkem, že nad výsledným dokumentem se museli shodnout zástupci České a Slovenské republiky, i zástupci federace jako celku.

Připomeňme, jak kontroverzní otáz-

DOPISY REDAKCI

Televizní Božena se miji s osobností spisovatelky

Ad LN - Orientace 30. 1.:
Jak Božena probouzí vášně

Velké uznání patří Petru Fischero- vi za velmi zasvěcenou charakteris- tiku pojetí Boženy Němcové v TV sérii. Nejde přece o „akcentaci sexuálních scén“, ale o naprosté míje- ní se hlavní postavy s osobností spi- sovatelky. Fischer také připomněl vynikající film o Němcové *A tou noci nevidím ani jedinou hvězdu*, v němž je úsporným, minimalistic- kým způsobem charakterizován „ženský úděl“ tak, že ve smyslu genderové problematiky na diváka apeluje mnohem úderněji než se- bestředné manýry parodie na spiso- vatelku, již nám předkládá nyní uvedená série.

Patricia Ráčková,
patricia.rackova@seznam.cz

Slepá ulička

Ad LN 2. 2.:
Tajemství řidičova pohodlí

Autor zmiňuje některé výhody elek- tromobilů, zapomíná ale na nevýho- dy a skoro bych řekl i nespravedl- nosti. Správně zmiňuje výhody elektromobilu pro lidi s vlastním domem, dojíždějící autem denně do práce. Ti mohou nabíjet přes noc a dojezd elektromobilu jim sta- čí. Přirozeně jich ale vždy bude omezený počet, více lidí bydlí v do- mech s bytovými jednotkami, mnohdy i bez halových garáží. Ti tuhle možnost nemají, zato přispí- vají těm šťastnějším na jejich elek- trovozidlo. V Česku naštěstí nejsou elektromobily příliš zvýhodňova- né, ale ten trend existuje, navíc ho z ideologických důvodů stále více nařizuje zelená EU. Což se mi nez- dá příliš spravedlivé. A technická připomínka k nabíjení během pře- stávky na „benzince“, nádrž je benzínem nebo naftou naplněna za pár minut a nastupuje další vozi- dlo. U elektromobilu to trvá déle, byl by tedy nutný větší počet nabí- ječích stanic, doširoka kolem stan- ice. Problémem, který nastane, bude také výroba stále většího poč- tu baterií a hlavně jejich likvida- ce. Vzhledem k nutnosti zvýšení produkce elektřiny, spolehlivé pro- dukce, nezávislé na svitu slunce a foukání větru, je ekologičnost elektromobilů více než pochybná a jejich zvýhodňování, až vnuco- vání (znevýhodňování vozidel se spalovacími motory) značně za- vání ideologickou slepou uličkou. K. Šebesta, aerokarel@centrum.cz

Názory v této rubrice nemusejí
vyjadřovat stanovisko redakce

Autor je bývalý ministr pro lidská práva
a legislativu